

PENTRU GENERALUL ȘTEFAN GUȘĂ UN OM ERA EGAL UN OM

General (rezervă) Nicolae Spiroiu

L-am cunoscut pe viitorul general Ștefan Gușă în octombrie 1957. Reușiserăm la concursul de admitere și începuserăm cursurile anului întâi al Școlii Militare de Ofițeri de Tancuri și Auto din Pitești. Eu la specialitatea “ofițeri tehnici auto”, Ștefan la “ofițeri tancuri comandă”, tactici, cum li se mai spunea pentru a-i deosebi de noi, tehnicii. Eu veneam din București, unde absolvisem Liceul “Mihai Viteazul”. El venea de la Buzău, unde absolvise cel mai bun liceu teoretic civil din localitate. Nu avea încă 18 ani. I-a împlinit în anul următor, la 17 aprilie 1958. Eu eram cu trei ani mai în vârstă decât el. “Apucasem” sistemul de liceu cu 11 clase. El pe cel cu 10, introdus din 1955. În plus, eu absolvisem și anul întâi la Facultatea de Mecanică a Institutului Politehnic din București. Venisem în școala militară cu gândul să cer imediat transferul la Academia Tehnică Militară care, la acea dată, nu mai admitea decât candidați din rândurile tinerilor ofițeri. De aceea alesesem specialitatea tehnici-auto.

Timp de trei ani am urmat cursurile școlii de ofițeri, fiecare la specialitatea sa, pe care le-am absolvit la 23 august 1960, când am fost înălțați la gradul de locotenent. Pe timpul studiilor, atât Ștefan cât și eu, am avut cele mai bune rezultate la învățătură dintre colegii de aceeași specialitate. Am fost declarați elevi de frunte și am fost avansați la gradele onorifice maxime prevăzute de Regulamentul școlilor militare din acea perioadă: elev caporal, în anul doi și elev plutonier, în anul trei. La absolvire, având cele mai mari medii, am fost declarați șefi de promoție.

Ceea ce m-a impresionat încă din primele săptămâni de școală la colegul Ștefan Gușă a fost **o mai rar întâlnită îmbinare a aspectului și aptitudinilor fizice cu cele intelectuale**. De regulă, tinerii foarte buni la învățătură, cu performanțe intelectuale ieșite din comun, sunt mai fragili fizic, reprezentați tipologic de tocilarul ochelarist, firav și individualist. Ștefan dovedise și dovedea excelente înclinații spre munca intelectuală. Obținuse o medie apropiată de maxim la concursul de admitere, cea mai mare la specialitatea sa. Fusesse remarcat din primele zile de școală de către toți profesorii de la disciplinele teoretice fundamentale la care obținea note și calificative foarte bune. De la primele discuții pe care le-am avut cu el, a dovedit bogate cunoștințe de cultură generală. Citise mult. Autori clasici și moderni. Literatură, artă, teatru, film, sport deopotrivă. Puteai aborda într-o discuție cu el orice domeniu. Era la curent cu rezultatele din mai toate sporturile. Dar iubea în mod deosebit boxul și sporturile cu motor. Motociclismul, în special. Era un fan al marelui multiplu campion de motocros, Mihai Dănescu de la CCA. Și cu toate acestea avea o alură sportivă. Era înalt, zvelt, dar “bine făcut”, cum se spune, cu niște pumni de dimensiuni impresionabile, agil, radia energie, era un remarcabil gimnast la aparate – în timpul liber ne uluia executând gigantica la bara fixă – și făcea

față cu nonșalanță la eforturile fizice la care eram supuși la disciplinele militare: pregătire fizică, instrucție de front, tactică, cu programe foarte dure în primele luni de școală militară. În plus, nu pregeta să-și ajute colegii cu o generozitate și o loialitate rar întâlnite, motiv pentru care era respectat și nu era invidiat de nici unul dintre ei. Avea asupra lor un ascendent moral care-i conferea o autentică autoritate.

Trecerea timpului, atât cât am fost colegi în școală, cât și ulterior când am făcut amândoi serviciul ca ofițeri în garnizoana Pitești și când am redevenit colegi ca studenți ai Academiei Tehnice Militare din București, nu a făcut **decât să confirme calitățile enumerate mai sus și să le întărească**. Avea o inteligență vie și spirit creator în aplicarea normelor operativ-tactice regulamentare, găsind în acest fel soluții inedite care purtau amprenta personalității sale acolo unde alții mergeau pe stereotipuri. A dovedit excepționale calități de pedagog și de operator. Avea un scris frumos și ordonat, documentele de stat major elaborate de el având o remarcabilă claritate de fond și de formă. Cum se mai spune, “vorbeau singure”. Știa să planifice, să organizeze și să conducă lupta sau operația ca nimeni altul. Nu admitea cosmetizarea dispozitivelor sau a acțiunilor. O aplicație la eșalon Armată, cu dublă partidă, condusă de Gușă era război curat. Pe timpul studiilor la Academia Tehnică i-am descoperit și înclinația pentru cercetarea științifică. A publicat un articol privind flotabilitatea vehiculelor amfibii, temă de mare actualitate pentru dezvoltarea tehnicii militare la data respectivă (1970).

Laturi definitorii ale personalității lui Ștefan Gușă: fermitatea; simțul răspunderii în îndeplinirea atribuțiilor funcției sale și asumarea fără echivoc a răspunderii în toate împrejurările; exigența cu el însuși dar și față de subordonați și colaboratori; aparenta duritate în spatele căreia se ascundea o profundă înțelegere pentru problemele general umane ale celor din subordine pe care-i ajuta sau pentru care intervenea ca să li se rezolve cererile justificate, fără ezitare; cinstea și corectitudinea; abordarea directă, frontală, în profunzime și fără “ocolișuri diplomatice” a oricărei probleme de serviciu sau de viață. În relațiile interumane cu șefii și subordonații nu făcea deosebiri. Pentru el “un om era egal un om”, indiferent că era mecanic conductor de tanc ori mare șef. De aceea era stimat și iubit de toți cei cu care venea în contact. Simțul onoarei și demnității militare, stilul abrupt de abordare a problemelor în discuție, impulsivitatea sa nativă i-au adus uneori necazuri, atât înainte, cât și după 1989.

Întâmplări semnificative pentru ilustrarea caracterului său.

Prin 1982, colonelul inginer Ștefan Gușă era comandantul Diviziei de tancuri de la Târgu Mureș și în această calitate participa la o importantă convocare cu cadrele superioare de partid și de comandă la Academia Militară, în prezența lui Nicolae Ceaușescu și a ministrului Apărării, Constantin Olteanu. Acesta din urmă introdusese metoda ca și la adunările ofițerilor să se scandeze, în picioare, lozincile de preamărire a lui Ceaușescu, practicate în viața civilă. Până atunci, noi militarii numai aplaudam, de regulă așezați sau cel mult ridicându-ne de pe scaune. Pe timpul acelei adunări, făcând ostentativ notă discordantă, colonelul Gușă n-a scandat, limitându-se să aplaude. La plecare, ministrul Olteanu s-a oprit la el și l-a apostrofat: “Ce Gușă, te jenezi să paticipi la crearea atmosferei de entuziasm...etc. etc. ?” Raspunsul lui prompt: “Da, tovarășe ministru. Consider că uniforma militară impune o anumită sobrietate în manifestări și în comportament.” Olteanu a rămas fără replică, spre deliciul ofițerilor din jur, care au asistat la acest dialog. Ulterior, la 23 august 1984, generalul Olteanu a susținut totuși avansarea colonelului Gușă la gradul de general-maior.

În 1988, era șef al Marelui Stat Major. Un prieten comun, la care țineam foarte mult, multiplul campion de motociclism Mihai Dănescu, fusese victima unui accident, în urma căruia i se amputase un picior. Era necesar să fie trimis în R.F. Germană, la firma Otto Bok, pentru a i se confecționa o proteză. Ne trebuia valută vest, imposibil de obținut în condițiile în care Ceaușescu voia să achite datoria externă.

Eram președintele Secției de motociclism de la Steaua. Mi-a spus să fac un raport. S-a dus cu raportul la ministrul Milea și nu s-a lăsat până nu a obținut toate aprobările. Mișu Dănescu a plecat la Otto Bok, i s-a confecționat proteza și a rămas ofițer activ.

Impresia făcută de omul și prietenul Ștefan Gușă. Om puternic și prieten pe care te puteai bizui în orice împrejurare. Făcut pentru cariera de comandant, de conducător, lider cum se spune acum. Inspira încredere oarbă celor din jur și celor pe care-i comanda.

Aprecierea. Am fost colegi, colaboratori, mi-a fost șef când era la Marele Stat Major, i-am fost șef când eram secretar de stat sau ministru, dar tot timpul, indiferent de poziția noastră relativă, comportamentul său a fost egal, de prieten. Disponibil, atent și prevenitor când mi-a fost colaborator sau șef, de o loialitate ireproșabilă ca subordonat.

Impresiile despre calitățile profesionale. La cele de mai sus, mai adaug un argument care vorbește de la sine. Mă gândeam uneori că dacă România ar fi implicată într-un război, singurul capabil să-l organizeze și să-l conducă ar fi Ștefan Gușă. De aceea, prin 1992, când generalul rus Lebed spunea că ocupă Bucureștiul cu Armata a 14-a din Tiraspol, în șase ore, l-am întrebat pe Ștefan, care era Comandantul Armatei de la Buzău, ce șanse de ripostă avem? Răspunsul lui a venit prompt: dați-mi proiectile perforante tip săgeată și nu ajunge nici până la Siret. Cu Armata a 2-a îl arunc înapoi peste Prut și chiar peste Nistru dacă nu primește alte întăriri.

Am asigurat 9000 de proiectile tip săgeată, dar Lebed s-a răzgândit.

Aprecierea militarului Ștefan Gușă. Cu patriotismul său clocotitor îmi spunea uneori, când era șeful Marelui Stat Major, că pentru el contează trei elemente, indiferent de ordinea în care le așezi: credința în Dumnezeu, Țara și Mama sa, pe care o diviniza. Cred că în noțiunile de țară și de mamă includea și familia. Din acest punct de vedere a semănat mult cu mareșalul Ion Antonescu.

Aprecierea în viața socială. Știa să se apropie de oameni, se ținea de cuvântul dat, era generos, având un comportament social ireproșabil. Nu lăsa să se vadă funcția sau demnitatea militară în relațiile din societate. Se considera egal cu semenii săi și se comporta ca atare. De aceea avea mulți prieteni și admiratori nu numai în Armată. Nu-i era străin nimic din ce era omenesc. Îi plăcea să iasă la restaurant, la un pahar cu prietenii, încă de când eram locotenenți.

Manifestări în plan cultural și artistic. Deși avea înclinații preponderent sportive, în școala militară făcea parte din echipa artistică care a luat consecutiv mai multe premii. Recita frumos și cânta în cor. Încuraja asemenea manifestări. În octombrie 1991, pe timpul acțiunii de reamplasare a Mormântului Ostașului Erou Necunoscut pe vechiul loc din Parcul Libertății din București, în calitate de Comandant al Armatei a 2-a a organizat manifestări omagiale, cultural-educative, excepționale, în Buzău – unde cortegiul a făcut popas o noapte - și pe tot traseul parcurs de la Mărășești.

Prestația în funcția de șef al Marelui Stat Major. Mai întâi o precizare necesară. Pe timpul cât Ștefan a ocupat această funcție (octombrie 1986 - decembrie 1989), eu lucram în Comandamentul Infanteriei și Tancurilor, în funcția de locțiitor al

șefului Direcției Tehnice de Tancuri și Auto, fiind însărcinat, din ordinul ministrului Vasile Milea, și cu organizarea transporturilor Armatei la lucrări în economia națională. De aceea, am avut dese ocazii să discut oficial cu Ștefan, atât pe linia atribuțiilor funcției de bază cât și pe domeniul angrenării Armatei în economie, acțiune pe care o dezagrea. Cele mai multe confesiuni mi le-a făcut pe timpul celor patru-cinci discuții neoficiale (ultima pe 5 decembrie 1989), desfășurate seara târziu, în biroul său, cu sunetul de la monitorul TV color dat la maxim. Aprecierea mea privind prestația lui Ștefan, ca șef al Marelui Stat Major se întemeiază și pe cele discutate în aceste ocazii, nu numai pe acțiunile sale aflate “la vedere”, care purtau, volens-nolens, amprenta politicii oficiale a timpului. Deci prestația sa a fost exact ce trebuia pentru perioada respectivă. S-a opus cât a putut extinderii participării Armatei la lucrări în economie, unde aceasta era implicată cu o treime din efective (optzeci de mii de militari), ca și deturnării fondurilor destinate înzestrării cu tehnică militară în favoarea utilajelor de șantier inutile trupelor – autobasculante, escavatoare, buldozere etc. S-a opus cu înverșunare politicii iresponsabile a nomenclurii ceaușiste și a unor factori din Armată, de introducere în înzestrare a unor cantități masive de tehnică militară autohtonă, neperformantă și mai ales nefiabilă, produsă de industria de apărare dimensionată megalomanic. A forțat, cât a fost posibil, dar cu succes limitat, modernizarea și eficientizarea Marelui Stat Major. Îl nemulțumea și-l îngrijora situația de la Direcția Operații, neavând încredere în planurile operative elaborate de conducerea închistată și plină de morgă sterilă a acesteia, tributară unor concepte operativ-strategice depășite, de sorginte sovietică. Din păcate, prestația lui Ștefan în fruntea Marelui Stat Major a fost prea scurtă, limitată de regimul politic totalitar și obstrucționată de conservatorismul celor câțiva generali care lucrau de decenii în Marele Stat Major și trăgeau speranțe la șefia acestuia. Îi deranjase numirea lui Gușă. “A venit comandantul ăsta de divizie să ne comande!”, comentau “bătrâni dinozauri”, nemulțumiți de opțiunea ministrului Milea.

Domenii asupra cărora și-a pus amprenta. Arta operativă, instruirea, antrenamentul și pregătirea pentru luptă a trupelor, cu mențiune specială pentru utilizarea blindatelor în luptă și operație.

Rolul jucat în decembrie 1989. Pe ansamblu a fost un rol pozitiv, deși a fost obligat de împrejurări să joace un rol atipic pentru un șef de Stat Major al Armatei, ca însăși desfășurarea evenimentelor. În mod normal nu avea ce căuta la Timișoara. A fost trimis de ministrul Milea pentru că acesta era convins că acolo se desfășura un scenariu de început de război de agresiune externă. Ținea foarte mult la Gușă, îi cunoștea aptitudinile de comandă, capacitatea de adaptare la orice situație, mai ales în momente de criză, și a dorit, probabil, să-l protejeze de ordinele aberante pe care le-ar fi putut primi direct de la Ceaușescu. Milea a preferat să ia totul asupra sa. De altfel, în situația creată în București începând din 21 decembrie, îi și ceruse să rămână la Timișoara, să nu vină la București. Din păcate, când a revenit în capitală, după dispariția ministrului Milea, în loc să meargă la Ministerul Apărării Naționale (Marele Stat Major), unde-i era locul firesc și de unde ar fi putut să comande Armata cu binecunoscuta-i autoritate, a venit la Comitetul Central unde a fost sechestrat. Cu toate acestea, până la schimbarea sa din funcție, a sugerat decizii care, dacă ar fi fost acceptate de noua conducere – FSN – s-ar fi evitat pierderile inutile de vieți omenești de după 22 decembrie, iar diversiunea ar fi fost pusă sub control.

Impresia produsă în cadrul evenimentelor... A fost foarte bună și apreciată ca atare atât de către Armată, cât și de către opinia publică. A cerut să se interzică zborul oricăror aeronave militare sau civile. Nu a fost ascultat. Ca urmare, un avion civil TAROM și un elicopter militar au fost doborâte în condiții neelucidate nici până în prezent. A cerut să fie închise granițele, porturile și aeroporturile, măsură elementară în orice situație de criză națională. Nu a fost ascultat. A cerut să fie retrase grupurile de revoluționari de pe străzi pentru ca Armata să poată acționa nestingherită împotriva diversiunii. În contradicție cu generalul Militaru, care a încercat să ceară în ziua de 23 decembrie – deși nu avea nici o competență – ajutor antitero de la sovietici, a intervenit ferm la Statul Major al Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia și la Statul Major al Armatei Ungare, să nu se trimită nici un fel de “ajutor militar”, Armata Română fiind aptă să rezolve situația creată în țară.

Activitatea după decembrie 1989. A fost conformă cu întreaga sa conduită de-a lungul exemplarei sale cariere militare de până atunci. S-a adaptat noii situații și la comanda Armatei a 2-a a creat o structură operativ-strategică puternică, aptă să descurajeze acțiunile destabilizatoare din zona de responsabilitate, care cuprindea inclusiv Harghita și Covasna. Din nefericire pentru el, pentru familie și pentru Armata Română, un cancer de plămâni cu metastaze osoase, ale cărui efecte au fost mascate de mai vechea sa boală de rinichi (litiază) și de o hernie de disc, cu toate eforturile făcute pentru a-l salva, l-a răpus nedrept la o vârstă la care ar fi putut să facă mult pentru reforma din domeniul militar, la care el visa încă de când era șef al Marelui Stat Major, înainte de 1989.